

ÄRENDE Dröjsmål vid förundersökningen

KLAGOMÅLET

I ett till justitiekanslern riktat klagomål som diarieförts 3.12.2018 kritiserar klaganden Ålands polismyndighet för oskäligt dröjsmål med förundersökningen i ett brottsanmälningssärende som han anhängiggjort 28.12.2017. Då klaganden hört sig för om varför handläggningen av ärendet dröjde hade man skylt på personalens tjänstledigheter.

UTREDNING

Ålands landskapsregering har gett ett utlåtande till vilket fogats en utredning av Ålands polismyndighet.

Undersökningsanmälan jämte undersökningsbeslut har rekvirerats.

AVGÖRANDE

Händelseförlopp

Klaganden hade 28.12.2017 anmält till Ålands polismyndighet att han misstänkte att en person gjort sig skyldig till ”försök till socialförsäkringsbedrägeri” genom att kräva ersättning av Folkpensionsanstalten för underhåll för barn trots att klaganden redan själv hade fullgjort sin ersättningsskyldighet. Som misstänkt gärningstid antecknades 1.5. – 31.10.2017.

Brottsanmälan registrerades hos polismyndigheten 29.12.2017. Samma dag som anmälan registrerades sände utredaren kompletterande frågor till anmälaren per e-mail och fick svar samma dag. Förhørsfrågor sändes till socialmyndigheterna 7.1.2018 och svar mottogs 22.1.2018.

Utredaren blev tjänstledig fram till 5.5.2018 och arbetade halvtid fram till slutet av oktober 2018. Utredaren ansåg efter konsultation med åklagaren 11.7.2018 att klaganden inte var att betrakta som målsägande utan enbart som anmälare. Utredaren sände en förfrågan till Folkpensionsanstalten 2.7.2018 och ringde ett telefonsamtal dit 23.8.2018. Folkpensionsanstalten gav en utredning där man konstaterade att man inte hade anledning att misstänka ”bidragsfusk”. Av polismyndighetens utredning framgår inte tidpunkten för när Folkpensionsanstalten inkom med sin utredning.

I slutet av år 2018 blev undersökningsledaren tjänstledig en längre tid. Undersökningsledaren gjorde 27.2.2019 ett undersökningsbeslut enligt vilket förundersökning i ärendet inte skall göras, då det inte finns skäl att misstänka att ett brott begåtts. Beslutet tillkännagavs anmälarerna och den misstänkte.

Bedömning

Enligt grundlagens 21 § har var och en rätt att på behörigt sätt och utan ogrundat dröjsmål få sin sak behandlad av en domstol eller någon annan myndighet som är behörig enligt lag samt att få ett beslut som gäller hans eller hennes rättigheter och skyldigheter behandlat vid domstol eller något annat oavhängigt rättsskipningsorgan.

Enligt 3 kap. 11 § i förundersökningslagen skall förundersökning göras utan ogrundat dröjsmål. I förarbetena till förundersökningslagen (RP 222/2010 rd) konstateras att skyldigheten att genomföra förundersökningsåtgärder utan ogrundat dröjsmål gäller också den undersökning av förutsättningarna för förundersökning som utförs innan förundersökningen inleds.

Förrättande av förundersökning utan ogrundat dröjsmål gagnar parternas rättsskydd och är viktigt för hela det straffrättsliga systemets funktion och trovärdighet. Någon exakt tid för hur länge en förundersökning får pågå kan inte uppställas. Vid bedömningen av frågan om en förundersökningsmyndighet underlåtit att sköta förundersökningen, eller den undersökning av förutsättningarna för förundersökning som utförs innan förundersökningen inleds, utan ogrundat dröjsmål på det sätt som avses i förundersökningslagen bör man, förutom den åtgångna tiden, beakta ärendets art och förundersökningens omfattning och svårighetsgrad. Vid bedömningen av den godtagbara tiden för förundersökning bör man även beakta att förundersökningsmyndigheten bör se till att förundersökningen görs och avslutas i så god tid att misstänkta brott inte preskriberas och att åklagaren får tillräcklig tid för åtalsprövning och målsägandens tid för att eventuellt utnyttja sin sekundära åtalsrätt.

Svårigheter i anslutning till personalförvaltning och administration kan de facto påverka förundersökningstidens längd, men utgångspunkten är att fördröjning av förundersökning inte godtagbart kan motiveras endast med hänvisning till sådana omständigheter.

Slutsatser och åtgärder

Enligt min uppfattning har beslutet om att inte förrätta förundersökning i ärendet inte gjorts utan ogrundat dröjsmål då det dröjt 1 år och 2 månader från och med registreringen av anmälan.

JUSTITIEKANSLERSÄMBETET

Med beaktande av de orsaker till fördröjningen som Ålands polismyndighet uppgett anser jag det tillräckligt att fästa polismyndighetens uppmärksamhet på en förundersökningsmyndighets skyldighet att utföra förundersökning, och vidta de åtgärder som föregår den, utan ogrundat dröjsmål. Jag fäster även Ålands polismyndighets uppmärksamhet på behovet att vidta sådana åtgärder som är påkallade för att undvika att personalens tjänstledigheter och annan motsvarande frånvaro förorsakar ogrundat dröjsmål med förundersökningen och sådana åtgärder som föregår denna.

I nämnda avsikt sänder jag mitt beslut för kännedom till Ålands landskapsregering och för att delges Ålands polismyndighet.

Biträdande
justitiekanslerns ställföreträdare

Petri Martikainen

Äldre justitiekanslerssekreterare

Tom Smeds

JUSTITIEKANSLERSÄMBETET
